

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

КОРШУНОВ ЄВГЕН АНАТОЛІЙОВИЧ

УДК [005.51:658.15](043.3)

**ПЛАНУВАННЯ ВИТРАТ ОСНОВНОГО ВИДУ ДІЯЛЬНОСТІ
ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА**

Спеціальність 08.00.04 – економіка та управління підприємствами
(за видами економічної діяльності)

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Харків – 2013

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Харківському національному економічному університеті, Міністерство освіти і науки України.

Науковий керівник – кандидат економічних наук, доцент

Кривобок Володимир Юрійович,

Харківський національний економічний університет,
доцент кафедри політичної економії

Офіційні опоненти: доктор економічних наук, доцент

Зборовська Ольга Михайлівна,

Дніпропетровський університет імені Альфреда Нобеля,
завідувач кафедри економіки підприємства

кандидат економічних наук, доцент

Єгоркіна Тетяна Олексіївна,

Донецький національний університет економіки
і торгівлі імені Михайла Туган-Барановського,
доцент кафедри фінансів

Захист відбудеться «05» грудня 2013 р. о 13.00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради, шифр Д 64.055.01, у Харківському національному економічному університеті за адресою: 61166, м. Харків, пров. Інженерний, 1-а.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Харківського національного економічного університету за адресою: 61166, м. Харків, пров. Інженерний, 1-а.

Автореферат розісланий «05» листопада 2013 р.

Учений секретар

спеціалізованої вченої ради

І.М. Чмутова

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Напрями розвитку вітчизняних підприємств у сучасних умовах мають визначатися новими, властивими ринку елементами. Задача виходу на світовий ринок, яка стоїть перед вітчизняними промисловими підприємствами, передбачає не тільки підвищення конкурентоспроможності продукції, а ще й активного пошуку напрямів оптимізації витрат основного виду діяльності цих підприємств, які здатні визначити їх конкурентні переваги на ринку. Все це має базуватись на плануванні, як головному інструменті оптимізації витрат основної діяльності та важливій складовій подальшого розвитку підприємств.

Підприємство є системою, що визначає свою конфігурацію і цільову орієнтацію залежно від змін зовнішнього середовища. В таких умовах українським підприємствам необхідні нові підходи, що дозволять у нестабільному ринковому середовищі здійснювати ефективне планування. Це особливо важливо для економіки України, яка сьогодні знаходиться під впливом кризових явищ.

Однак аналіз вітчизняного досвіду планування витрат основного виду діяльності промислових підприємств України показує, що він не повною мірою відповідає сучасній ситуації. Необхідність розвитку технологій планування обумовлена різким та несподіваним падінням обсягів виробництва, порушенням економічних зв'язків із замовниками, підвищенням ступеня ризику підприємницької діяльності.

Саме тому українським підприємствам потрібен такий підхід до планування, який би враховував коротко- та довгострокові ризики основної діяльності, сприяв прийняттю ефективних управлінських рішень вищим керівництвом підприємств, та насамперед він має давати можливість у досить жорстких умовах здійснення діяльності знайти альтернативний напрямок функціонування і розвитку підприємств.

Питання планування порушували у своїх працях такі відомі вчені, як Р. Акофф, М. Альберт, М. Алексеєва, Г. Бенвеністе, Р. Болан, А. Богатирьов, М. Бухалков, В. Гриньова, В. Горемикін, В. Коршунов, Г. Тарасюк, Л. Українська та ін.

Теоретичним і практичним аспектам планування та управління витратами присвячені дослідження Ю. Аніскіна, Ф. Бутинця, О. Зборовської, Т. Єгоркіної, В. Кміть, В. Кустарьова, Г. Партина, Д. Шанка, Д. Шима, А. Череп та ін.

Разом з тим слід зазначити, що велика кількість питань планування витрат основної діяльності промислових підприємств не в повній мірі вивчені та вимагають адаптації до ризикових умов, в яких функціонують українські промислові підприємства.

Об'єктивна необхідність подальшого поглиблення теоретичних положень і практичних рекомендацій з метою вдосконалення процесу планування витрат основного виду діяльності промислових підприємств зумовила актуальність теми дисертації, її мету і задачі.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційну роботу виконано відповідно до планів науково-дослідних робіт Харківського

національного економічного університету за темами: «Розробка концепції внутрішнього контролю ефективності витрат основної діяльності промислового підприємства» (номер державної реєстрації 0111U009513), за якою здобувачем виконано розділ «Аналіз діючої системи внутрішнього контролю та оцінка ефективності витрат основної діяльності на промисловому підприємстві»; «Розробка концепції планування витрат основного виду діяльності промислового підприємства» (номер державної реєстрації 0111U010252), в рамках якої здобувачем виконано розділи «Аналіз концептуальних підходів до планування витрат основного виду діяльності промислового підприємства», та «Рекомендації щодо подальшого розвитку концепції планування витрат основного виду діяльності промислового підприємства»; «Організаційне забезпечення внутрішнього контролю на промисловому підприємстві в умовах реформування системи державного фінансового контролю в Україні» (номер державної реєстрації 0112U007628), за якою здобувачем виконано розділ «Промислове підприємство як середовище внутрішнього контролю».

Мета і задачі дослідження. Метою дисертаційної роботи є вдосконалення теоретичного і методичного забезпечення планування витрат основного виду діяльності промислових підприємств.

Для досягнення поставленої мети в роботі було вирішено такі задачі:

розкрити об'єктивний характер зміни змісту та сутності понять «витрати», «планування» у зв'язку з ускладненням предметної області та умов їх визначення;

систематизувати існуючі функції планування з урахуванням кризових явищ, в яких здійснюють свою діяльність промислові підприємства України;

здійснити комплексну характеристику розвитку промисловості України, оцінити динаміку й рівень витрат основного виду діяльності, визначити основне коло проблем промислових підприємств машинобудівної галузі в умовах світової економічної кризи;

розробити методичний підхід до визначення коротко- і довгострокових ризиків основного виду діяльності підприємства та методичне забезпечення для планування витрат з урахуванням ризиків;

обґрунтувати методичні положення щодо планування матеріальних витрат підприємства;

удосконалити процедуру формування системи планування на підприємстві.

Об'єктом дослідження є процес планування витрат основного виду діяльності промислових підприємств.

Предметом дослідження є теоретичні положення, методичні підходи до планування витрат основного виду діяльності машинобудівних підприємств з урахуванням можливих внутрішніх та зовнішніх ризиків.

Методи дослідження. Теоретичною і методичною основою дослідження є положення економічної теорії, наукові праці вітчизняних і зарубіжних фахівців у сфері планування й управління витратами.

У процесі дослідження використано такі загальнонаукові методи, як: *монографічний* – для визначення особливостей процесу планування витрат на промислових підприємствах України; *аналізу і синтезу* – для деталізації об'єкта дослідження за окремими напрямками; *системного підходу* – для узагальнення

факторів і показників при складанні планів; *кореляційно-регресійного аналізу* – для визначення взаємозв'язку обсягів реалізації продукції і рівня витрат від основного виду діяльності підприємства; *аналізу ієрархій* – для визначення найбільш вагомих ризиків коротко – та довгострокової основної діяльності; *адитивного згортання* – для визначення узагальнюючих показників ризиків; *кластерного аналізу* – для групування підприємств–постачальників з метою планування матеріальних витрат; *техніко-економічного аналізу* – для оцінки показників, які характеризують рівень витрат досліджуваних підприємств; *графічний* – для наочного зображення результатів дослідження.

Інформаційною базою дослідження є дані офіційної статистики, публікації з питань планування, управління витратами, а також первинний матеріал, зібраний автором особисто.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у розробці й обґрунтуванні теоретичних положень, методичних підходів і практичних рекомендацій щодо планування витрат основного виду діяльності промислового підприємства, а саме:

удосконалено:

методичне забезпечення планування витрат підприємства, відмінність якого полягає в урахуванні коротко-та довгострокових ризиків основної діяльності через визначення показників ризиків на основі їхніх якісних та кількісних характеристик, в поєднанні цих ризиків у побудованій матриці, що дає можливість визначити тип планування витрат основної діяльності підприємства (оперативне, тактичне, стратегічне);

методичний підхід до визначення коротко – і довгострокових ризиків основної діяльності, відмінність якого полягає у виявленні їх значущості з погляду зниження витрат за допомогою методу аналізу ієрархій, що дає можливість керівництву визначити напрями уникнення найбільш вагомих ризиків у процесі планування;

методичні положення щодо планування матеріальних витрат підприємства, особливість яких полягає в їх базуванні на результатах оцінювання потенційних постачальників за критеріями якості продукції, ціни, швидкості постачання, надійності, з використанням кластерного аналізу, що дає можливість підприємству здійснювати придбання матеріалів відповідної якості за прийнятними цінами;

дістали подальшого розвитку:

визначення понять «витрати», «планування», які, на відміну від існуючих, враховують короткострокові цілі підприємства в умовах кризових явищ, що дозволяє комплексно врахувати їхні змістовні характеристики в процесі планування витрат основного виду діяльності;

методичний підхід до оцінки рівня витрат основного виду діяльності, який відрізняється від існуючих побудованою математичною моделі співвідношення витрат основного виду діяльності та обсягу реалізації з використанням лінійної апроксимації, що дозволяє підвищити ефективність планування діяльності промислового підприємства;

процедура формування системи планування, яка, на відміну від існуючої, доповнює підсистеми методичного, інформаційно-технічного, організаційного, і кадрового забезпечення підсистемою забезпечення узгодженості, за допомогою якої

здійснюється виявлення ризиків коротко- і довгострокової основної діяльності, пошук нових напрямів діяльності підприємства та вибору постачальників.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що їх впровадження дозволить промисловим підприємствам України вдосконалити процес планування витрат основного виду діяльності завдяки врахуванню ризиків коротко-і довгострокової основної діяльності, визначенню типу планування витрат основного виду діяльності, удосконаленню системи планування на підприємстві.

Основні результати досліджень були прийняті до впровадження ПАТ «КОННЕКТОР» (довідка № 1-17/10 від 17.10.2011 р.), де використовується методичний підхід до оцінки рівня витрат основного виду діяльності; ТОВ ФІРМА «АНТАРЕС-ЮВ» (довідка № 1-14/10 від 14.10.2011р.), де використовується методичний підхід щодо визначення коротко-і довгострокових ризиків основного виду діяльності; ТОВ НВФ «Вест Лабс ЛТД» (довідка № 5-14/10 від 14.10.2011 р.), де використовується процедура формування системи планування.

Особистий внесок здобувача. Дисертація є самостійною завершеною роботою. З наукових праць, опублікованих у співавторстві, в дисертаційній роботі використано лише ті положення, які є результатом особистого дослідження здобувача (в дужках вказано номер опублікованих праць за списком, що поданий в авторефераті): удосконалено визначення поняття «витрати» [5]; запропоновано процедуру використання узагальнюючого показника для комплексної характеристики розвитку промисловості України, відмінністю якого є врахування стимулюючих факторів: загального обсягу промислової продукції та середньомісячної номінальної заробітної плати [3]; розроблено методичний підхід до планування вибору постачальників промислового підприємства [7].

Апробація результатів дисертації. Основні результати дослідження, висновки і пропозиції оприлюднено на таких міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференціях: «Актуальні проблеми бухгалтерського обліку, аналізу і фінансового контролю» (Харків, 2009); «Проблеми та шляхи вдосконалення економічного механізму підприємницької діяльності» (Харків, 2009); «Економічний і соціальний розвиток України в ХХІ столітті: національна ідентичність та тенденції глобалізації» (Тернопіль, 2010); «Актуальні проблеми науки та освіти молоді: теорія, практика, сучасні рішення – 2010» (Харків, 2010); «Реформування економіки України: стан та перспективи» (Київ, 2010); «Проблеми і перспективи економічного розвитку підприємства» (Харків, 2010); «Розвиток економіки України в умовах глобалізації» (Харків, 2011); «Економіка і маркетинг в умовах всесвітньої інтеграції: проблеми, досвід, передова думка» (Донецьк, 2011); «Актуальні проблеми фінансового контролю: теорія, практика, сучасні рішення» (Харків, 2012).

Публікації. За результатами дисертаційного дослідження опубліковано 16 наукових праць, серед яких 7 статей у наукових фахових виданнях та 9 тез доповідей на науково-практичних конференціях. Загальний обсяг публікацій за темою дисертації складає 5,33 ум.-ук. арк., з яких здобувачеві належить 3,98 ум.-ук. арк.

Структура та обсяг дисертації. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Повний обсяг роботи –

257 сторінок. Вона містить 37 таблиць (з яких 6 займають 6 повних сторінок), 24 рисунка (з яких 7 займають 7 повних сторінок), список використаних літературних джерел зі 170 найменувань (на 14 сторінках), 54 додатка (на 57 сторінках). Обсяг основного тексту – 173 сторінки.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У вступі обґрунтовано актуальність теми дисертації, сформульовано мету й задачі дослідження, визначено предмет і об'єкт дослідження, наукову новизну та практичне значення одержаних результатів.

У першому розділі – «Теоретичні засади планування витрат основного виду діяльності промислового підприємства» – уточнено зміст понять «витрати», «планування»; систематизовано існуючі функції планування діяльності промислових підприємств та виявлено його особливості.

Аналіз літературних джерел засвідчив наявність в економічній літературі великої кількості дефініцій стосовно понять «витрати» та «планування».

У дисертації було проаналізовано погляди різних вчених на визначення поняття «витрати», уточнено його зміст з позиції відображення вартості залучених чинників виробництва та конкретних ресурсів для здійснення основного виду діяльності, що дозволяє підприємствам аналізувати альтернативні можливості їхнього використання, для вирішення короткострокових цілей їхнього розвитку в сучасних кризових умовах господарювання.

Стратегічний розвиток підприємства неможливий без реалізації короткострокових цілей його функціонування, тобто планування має забезпечувати результат вже сьогодні, а не у віддаленій перспективі. З урахуванням цього запропоновано розглядати поняття «планування» як системну управлінську діяльність керівництва підприємства, що спрямована на безперервний пошук і вибір найбільш ефективних напрямів діяльності з усіх можливих альтернатив, що має дати змогу підприємству реалізовувати свої короткострокові цілі, які дозволять йому оптимізувати витрати основного виду діяльності та максимізувати виручку від реалізації продукції.

Аналіз існуючих функцій планування діяльності промислових підприємств дав змогу зробити висновок про те, що вони не враховують кризових явищ, з якими стикаються промислові підприємства в процесі здійснення своєї діяльності, тому в дисертації було систематизовано функції планування й уточнено їх зміст. Запропоновано виділяти такі функції: прогностична – дає змогу передбачати шляхи розвитку підприємства, здійснювати постійний контроль за плануванням діяльності підприємства та показниками, які визначають рівень його конкурентної позиції на ринку; оптимізаційна – забезпечує вибір допустимого і найкращого варіанта розвитку підприємства в конкретному соціально-економічному середовищі; мотиваційна – ініціює ефективне використання трудового потенціалу підприємства; онтологічна – виражає основне призначення планування – прогнозування майбутнього; ідеологічна – полягає в оцінці ідей щодо шляхів подальшого розвитку та у формуванні образу оптимального плану діяльності; інформативна – забезпечує

збір даних про явища в майбутньому з метою побудови інтегрованої системи планування діяльності підприємств та є основою для прийняття управлінських рішень.

Аналіз особливостей планування витрат основного виду діяльності промислових підприємств дозволив виявити певні недоліки. Як правило, при плануванні використовують три методи: виключення витрат, розподілу витрат і комбінований метод. Жоден з існуючих методів планування витрат не відповідає кризовим економічним умовам, в яких знаходиться більшість промислових підприємств України, оскільки не враховує можливі ризики, які досить істотно впливають на рівень витрат основного виду діяльності промислового підприємства.

У другому розділі – «Аналіз сучасного стану планування витрат основного виду діяльності на промислових підприємствах» – здійснено комплексну характеристику розвитку промисловості України; оцінено динаміку та рівень витрат основного виду діяльності підприємств; визначено основне коло проблем промислових підприємств машинобудівної галузі в умовах світової економічної кризи; проаналізовано підходи до планування витрат основного виду діяльності в сучасних умовах.

За результатами аналізу промислового виробництва України та Харківського регіону виділено два етапи розвитку: перший – 2006 – 2009 роки та другий, після 2009 року, тобто до кризовий та кризовий. Протягом 2006 – 2009 років, як і в промисловості України, так і в промисловості Харківського регіону відбувались позитивні тенденції розвитку, які пов'язані з такими факторами: збільшення обсягу виробництва промислової продукції; розвиток інфраструктурних елементів ринку; зміцнення коопераційних зв'язків; збільшення обсягів інвестицій; збільшення експортного потенціалу країни внаслідок збільшення світового попиту на українську продукцію; збільшення відпускних цін на промислову продукцію. З настанням світової економічної кризи всі зазначені фактори мали зворотній вплив. Щодо результатів оцінки діяльності промислових підприємств, необхідно виділити наступне. По-перше, кризові явища, що стали побічними наслідками процесів ринкового реформування економіки України та глобальної економічної кризи, негативно відбилися на діяльності підприємств, продукція яких є результатом складних виробничих процесів та містить велику частку доданої вартості. Найбільш масштабно кризові явища вплинули на розвиток підприємств обробної промисловості, особливо – галузі машинобудування. По-друге, для досить великої групи підприємств притаманною є ситуація нестійкого перебування навколо критичного обсягу виробництва, яка триває значний період часу. Будь-які (навіть локальні) зміни ринкової кон'юнктури можуть швидко погіршити фінансово-економічний стан зазначених підприємств, привести до виникнення значних збитків. По-третє, підприємства галузі машинобудування та металообробки, на яких мають створюватися максимальні обсяги доданої вартості, найбільш гостро сприйняли кризові явища, що супроводжували процеси ринкової трансформації економіки України та глобальної економічної кризи. Основними факторами, які сприяли поглибленню негативних тенденцій у розвитку підприємств галузі, стали наступні: скорочення платоспроможного попиту споживачів; інвестиційна криза; нераціональна система оподаткування, відсутність зваженої промислової політики

держави; зростання конкуренції з боку закордонних виробників; низький рівень організації зовнішніх господарських зв'язків; розрив між розвитком науки, техніки і впровадженням їхніх досягнень у виробництво. По-четверте, належним чином не здійснюється планування діяльності цих підприємств. Відсутність подальшого бачення перспектив розвитку підприємства призводить до зростання невизначеності та ризику при прийнятті управлінських рішень.

У дисертаційному дослідженні аналіз витрат основного виду діяльності промислових підприємств проведено на прикладі восьми машинобудівних підприємств та фірм Харківського регіону.

Слід зазначити, що на досліджених підприємствах існує проблема оптимізації витрат, що активізує питання удосконалення їх планування.

Проведений аналіз дозволив виділити основні проблеми підприємств: рівень доходів зменшується більшими темпами, ніж зменшується рівень витрат; динаміка витрат перевищує зростання доходів.

Динаміку витрат основного виду діяльності доцільно аналізувати разом з аналізом динаміки обсягів реалізованої продукції, щоб з'ясувати, наскільки зміниться обсяг реалізованої продукції при зростанні витрат основного виду діяльності. Підбиваючи підсумки аналізу на прикладі досліджуваних підприємств протягом 2009 – 2012 років, маємо таку ситуацію: по-перше, зростання витрат основного виду діяльності перевищує зростання обсягів реалізованої продукції; по-друге, при скороченні обсягів діяльності зменшення обсягів реалізованої продукції перевищує зменшення витрат основного виду діяльності; по-третє обсяг реалізованої продукції зменшується, а витрати основного виду діяльності збільшуються.

Побудова математичних моделей з використанням лінійної апроксимації дала змогу визначити рівень залежності обсягу реалізованої продукції від витрат основної діяльності, що може бути використано в процесі планування. За результатами аналізу підприємства було поділено на дві групи. До першої належать підприємства, для яких вплив витрат основної діяльності на обсяг реалізованої продукції є позитивним, тобто обсяги продукції збільшуються з збільшенням витрат основної діяльності (ВАТ «ХТЗ», ТОВ «ХЗПТУ», ВАТ «ХМЗ Світло шахтаря», ТОВ ФІРМА «АНТАРЕС-ЮВ»). При цьому коефіцієнт детермінації для парної регресії досить високий, тобто $R^2 \in (0,87 - 0,98)$.

Підприємства другої групи мають зворотний зв'язок між обсягом реалізованої продукції і витратами основної діяльності (ТОВ НВФ «Вест Лабс ЛТД», ПАТ «КОННЕКТОР», ДП «ХАКБ»).

Виявлені особливості доцільно враховувати в процесі планування витрат підприємств.

Розглянувши основні підходи до планування витрат основного виду діяльності підприємства в сучасних економічних умовах, слід зазначити, що жоден з них не розглядає планування як інструмент оптимізації витрат основного виду діяльності промислових підприємств, не враховує рівень витрат аналогічних підприємств галузі або сегмента ринку, тобто конкурентоспроможність витрат, а також рівень коротко - і довгострокових ризиків основного виду діяльності, що значно ускладнює

процес пошуку напрямів оптимізації витрат основного виду діяльності промислових підприємств.

У третьому розділі – «Методичне забезпечення планування витрат основного виду діяльності промислового підприємства» – розроблено методичний підхід до визначення коротко – і довгострокових ризиків основної діяльності та методичне забезпечення для планування витрат з урахуванням ризиків; обґрунтовано методичні положення щодо планування матеріальних витрат підприємства; запропоновано процедуру формування системи планування на промислових підприємствах.

Зміни сучасної ситуації у вітчизняній та світовій економіці, яка пов'язана з кризовими явищами господарювання, вимагає швидкого переходу на новий механізм управління діяльністю підприємства, що враховує вплив коротко – і довгострокових ризиків. У зв'язку з цим у дисертації розроблено методичний підхід, який дозволяє виявляти найбільш значущі ризики коротко – і довгострокової основної діяльності та враховувати їх при плануванні витрат.

Експертна оцінка ризиків здійснювалася вищим керівництвом досліджуваних підприємств. Коефіцієнт конкордації перевищив 0,75, що свідчить про високий рівень погодженості думок експертів. Результати виявлення найбільш значущих ризиків коротко – і довгострокової діяльності на прикладі ТОВ ФІРМА «АНТАРЕС - ЮВ» подано на рис.1 – 2.

Оцінці підлягали такі коротко – і довгострокові ризики основної діяльності. До короткострокових належать:

ризик 1 – віддаленість транспортних вузлів;

ризик 2 – нестача обігових коштів;

ризик 3 – несвоєчасне постачання матеріалів, комплектуючих виробів;

ризик 4 – відсутність належної системи планування на підприємстві;

ризик 5 – відсутність обґрунтування оптимального рівня витрат;

ризик 6 – неефективне управління трудовими ресурсами (недостатній рівень заробітної плати, труднощі з набором кваліфікованої робочої сили);

ризик 7 – зношеність обладнання;

ризик 8 – поява альтернативного виробу.

До довгострокових відносяться:

ризик 1 – низький рівень платоспроможності;

ризик 2 – нестійкість попиту на вироблену продукцію;

ризик 3 – ефективна діяльність конкурентів (зниження цін конкурентами, зростання продуктивності у конкурентів);

ризик 4 – зниження платоспроможності покупців;

ризик 5 – залежність від постачальників, відсутність альтернативи;

ризик 6 – зростання податків;

ризик 7 – зростання цін на сировину, матеріали, комплектуючі вироби, транспортні перевезення; ризик

ризик 8 – низька якість сировини, що поставляється.

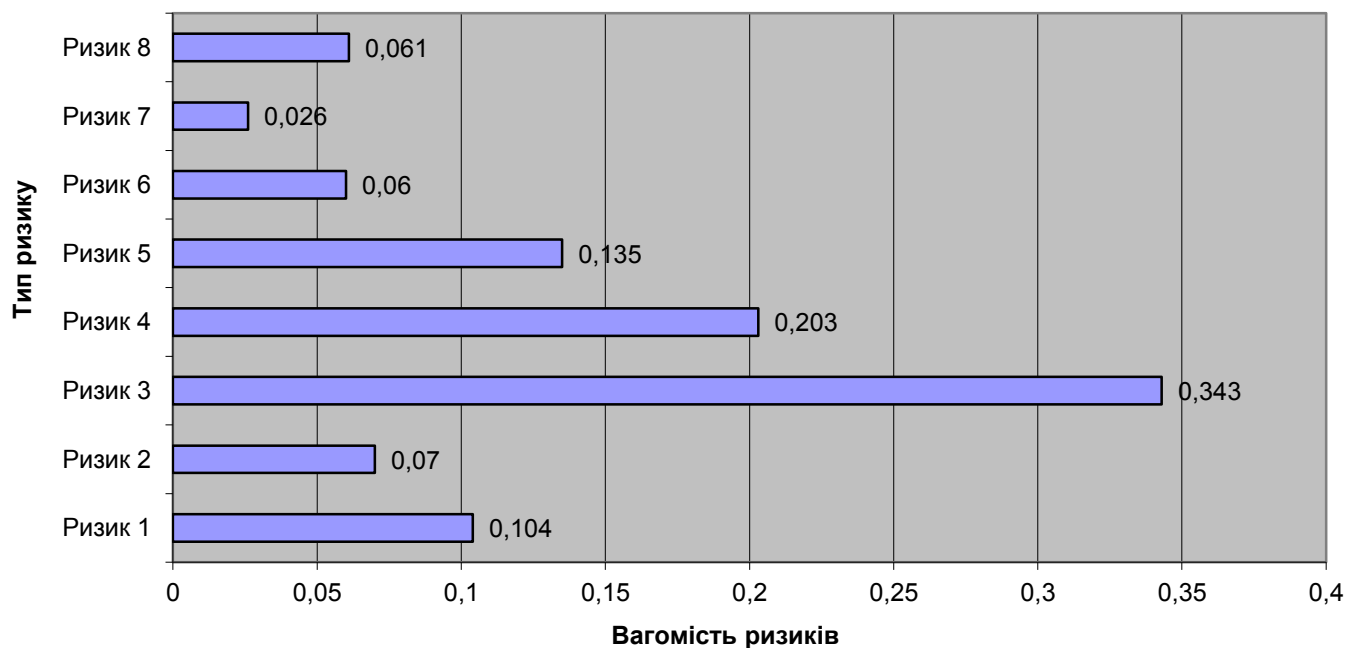

Рис. 1. Вагомість короткострокових ризиків основного виду діяльності ТОВ ФІРМА «АНТАРЕС-ЮВ»

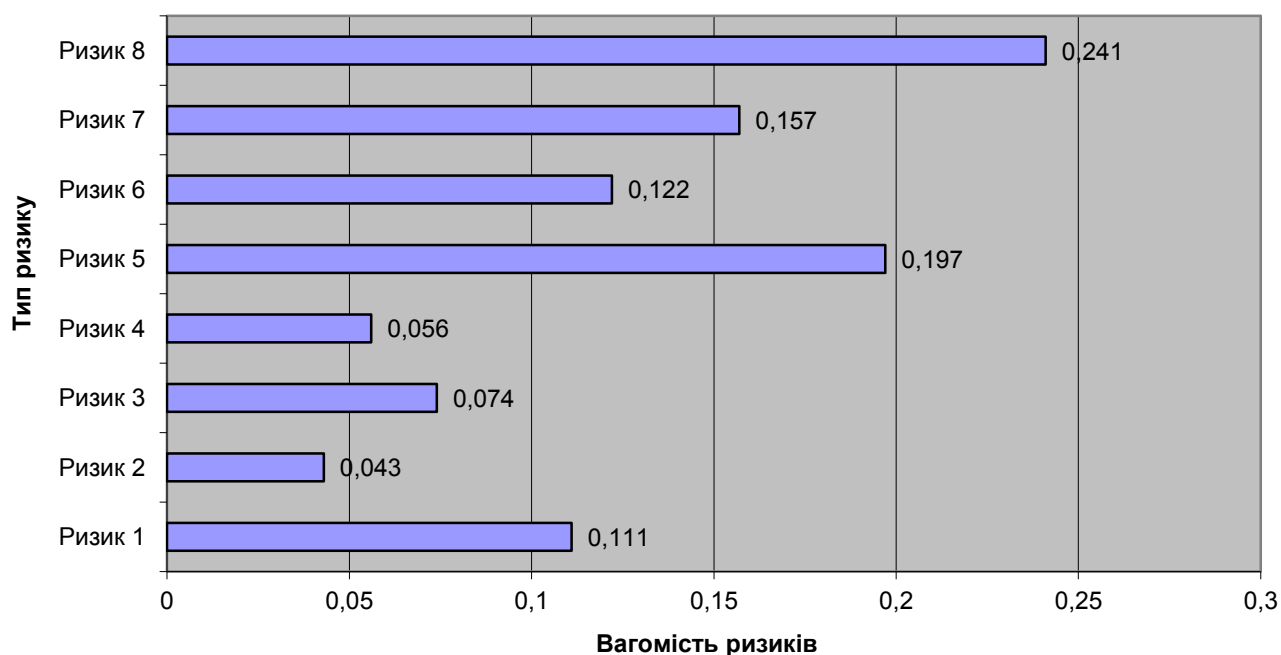

Рис. 2. Вагомість довгострокових ризиків основного виду діяльності ТОВ ФІРМА «АНТАРЕС-ЮВ»

Серед найбільш вагомих короткострокових ризиків основної діяльності слід виділити такі: ризик 3 – несвоєчасне постачання матеріалів, комплектуючих виробів; ризик 4 – відсутність належної системи планування на підприємстві; ризик 5 – відсутність обґрунтування оптимального рівня витрат.

Серед ризиків довгострокової основної діяльності найбільш вагомі такі: ризик 5 – залежність від постачальників, відсутність альтернативи; ризик 7 – зростання цін на сировину, матеріали, комплектуючі вироби, транспортні перевезення; ризик 8 – низька якість сировини, що поставляється.

Запропонований методичний підхід став основою для розробки методичного забезпечення планування витрат підприємства з урахуванням ризиків, що складається з таких етапів:

1) побудова узагальнюючих показників ризиків коротко – і довгострокової основної діяльності;

2) визначення значень ризиків;

3) поєднання коротко – і довгострокових ризиків, визначення типу планування з використанням матричного підходу.

Попередні розрахунки дозволили визначити три основні ризики для коротко – і довгострокової діяльності, визначити їх вагу в загальних ризиках підприємства (табл. 1).

Таблиця 1

Найбільш значущі ризики основної діяльності підприємства

Короткострокова діяльність		Довгострокова діяльність	
Ризик	Вага у загальних ризиках	Ризик	Вага у загальних ризиках
Ризик 3. Несвоєчасне постачання матеріалів, комплектуючих виробів	0,49	Ризик 5. Залежність від постачальників, відсутність альтернативи	0,43
Ризик 4. Відсутність належної системи планування на підприємстві	0,29	Ризик 7. Зростання цін на матеріали, комплектуючі вироби, транспортні перевезення	0,25
Ризик 5. Відсутність обґрунтування оптимального рівня витрат	0,22	Ризик 8. Низька якість сировини, що поставляється	0,32

Визначення узагальнюючих показників ризиків здійснюється за допомогою адитивної функції:

$$R^s = 0.49 \cdot R_3^s + 0.29 \cdot R_4^s + 0.22 \cdot R_5^s;$$

$$R^l = 0.43 \cdot R_5^l + 0.25 \cdot R_7^l + 0.32 \cdot R_8^l;$$

де R^s, R^l – узагальнюючі показники ризиків коротко – і довгострокової діяльності відповідно;

R_3^s, R_4^s, R_5^s – значення ризиків короткострокової діяльності;

R_5^l, R_7^l, R_8^l – значення ризиків довгострокової діяльності.

Наступний етап передбачає визначення значень ризиків, що реалізовано з використанням методу, заснованому на поєднанні вербальних значень ризику та його кількісних характеристик.

У загальному випадку пропонується вимірювати ризик від 0 до 1, де «0» – означає, що ризик відсутній, а «1» – що ризик проявляється в повній мірі. Використовуючи підхід триангулярності до вербальних характеристик, для кожного ризику визначено три вербальні характеристики його прояву, та відповідно до них обрано значення ризику «0», «0,5» та «1».

За цим підходом у дисертації визначено значення найбільш вагомих ризиків коротко – і довгострокової діяльності. Процедура проілюстровано на прикладі ризику «несвоєчасне постачання матеріалів, комплектуючих виробів», для якого визначено три часові горизонти:

1) від 0 до 2-х тижнів. Така затримка в постачанні матеріалів, комплектуючих виробів не є критичною для підприємств, оскільки вони мають запаси на складі і можуть функціонувати в межах існуючих ресурсів. Тому ризик приймає значення «0»;

2) від 2-х тижнів до 1-го місяця. В даному випадку підприємство може зменшити обсяги виробництва у зв'язку з нехваткою сировини, матеріалів і комплектуючих. Таке зменшення не призведе до значних змін на ринку, однак похитне ліквідність і маневреність підприємства. Ризик приймає значення «0,5»;

3) понад 1 місяць. Ця затримка є критичною для підприємства, тому ризик приймає значення «1».

Для визначення типу планування основної діяльності підприємства залежно від співвідношення ризиків коротко – і довгострокової діяльності використано матричний підхід. У побудованій матриці квадранти сформовано залежно від значень загальних показників ризиків, рівні яких визначено як «низький», «середній» та «високий» (рис. 3).

На основі матриці (рис. 3) можна надати управлінські рекомендації для кожного квадранта і визначити найбільш доцільний вид планування.

Квадрант 1. Ця область є безризиковою для підприємства, тому управління має базуватись на методах попередження ризику.

Рис. 3. Матриця співвідношення ризиків коротко – і довгострокової діяльності в розрізі оперативного, тактичного та стратегічного планування

Квадрант 2. У короткостроковій діяльності ризик відсутній, однак у довгостроковій перспективі спостерігається збільшення ризику, тому необхідно використовувати при плануванні тактики, спрямовані на пошук нових постачальників та якісної сировини.

Квадрант 3. Спостерігається високий загальний ризик довгострокової діяльності, тому тільки методами планування неможливо вирішити ці проблеми.

Квадрант 4. Ризик у довгостроковій перспективі відсутній, однак у короткостроковій спостерігається середній ризик. В цьому випадку підприємству доцільно продовжувати поточну діяльність та зайняти позицію спостерігача, що дозволить у майбутньому визначити якісний шлях розвитку.

Квадрант 5. Ця область характерна наявністю середнього ризику і в довгостроковій діяльності, тому на підприємстві доцільно проводити як тактичне так і оперативне планування й управління ризиками.

Квадрант 6. У довгостроковій діяльності спостерігаються значні проблеми, тому необхідно окрім оперативного і тактичного планування використовувати ще й стратегічне.

Квадрант 7. У цій області довгостроковий загальний ризик значно низький, однак високе значення короткострокового ризику може привести до того, що при

відсутності ефективного планування і управління у довгостроковій перспективі виникне значний ризик. Тому необхідно здійснювати як оперативне, так і тактичне планування.

Квадрант 8-9. Ці області схожі між собою. Існує велика ймовірність банкрутства підприємства, тому доцільно використовувати повний комплекс методів управлінської діяльності підприємства для стабілізації його роботи.

Таким чином, побудована матриця дозволяє визначити спосіб планування на підприємстві в умовах комбінації ризиків коротко – і довгострокової діяльності для ефективного планування витрат підприємства.

Найбільший відсоток витрат на промислових підприємствах складають матеріальні витрати, оскільки більшість продукції, яка виробляється на них є матеріаломісткою. Ця ситуація вимагає більш детального планування взаємозв'язків підприємства з постачальниками, яке має базуватись на попередній оцінці якостей постачальника. Така оцінка передбачає групування постачальників за показниками якості та ціни матеріалів, швидкості їх постачання, їх кількості, надійності постачальника та форми оплати за матеріали, що здійснено за допомогою кластерного аналізу.

Для економічної інтерпретації кожного кластера проведено аналіз середніх значень показників по кожному кластеру та груп постачальників (табл. 2). Економічна інтерпретація кожного кластера дозволяє проаналізувати досліджені підприємства з позиції їх взаємодії з постачальниками. Вибираючи постачальників, в першу чергу слід звертати увагу на їх стабільність і конкурентоспроможність, оскільки більш раціонально купувати матеріали у тих з них, які покращують своє конкурентне становище, удосконалюючи якість матеріалів, які поставляються.

Таблиця 2

Середні значення показників в кластерах та групи постачальників

Показник	Кластер 1 «Відібрані»	Кластер 2 «Кращі»	Кластер 3 «Сертифіковані»	Кластер 4 «Потенційні»	Кластер 5 «Небажані»	Кластер 6 «Партнери»
Якість матеріалу	3,416667	5,642857	5,444445	3,636364	3,000000	8,400000
Ціна матеріалу	4,791667	4,928571	5,888889	3,000000	2,500000	8,300000
Швидкість постачання	4,958333	4,142857	8,000000	3,272727	2,250000	8,800000
Обсяг постачання	4,625000	6,000000	6,444445	2,909091	2,666667	9,600000
Надійність постачальників	3,916667	6,357143	4,111111	4,000000	2,916667	8,900000
Форма оплати	3,250000	6,857143	5,666667	6,181818	3,000000	8,200000

Таке групування може гарантувати підприємству придбання матеріалів відповідної якості за прийнятними цінами. Можливий вибір і таких постачальників, які зможуть задовольнити більшість вимог підприємства, що поліпшить його конкурентне становище.

У дисертації формування системи планування на підприємстві пропонується здійснювати за такими підсистемами: методичного забезпечення – обробка даних, які надходять від зовнішніх та внутрішніх джерел для прийняття управлінських рішень; інформаційно-технічного забезпечення – є постачальником інформації для планування, прийняття і реалізації управлінських рішень; організаційного забезпечення – розробка посадових інструкцій, в яких розподіляються обов'язки та відповідальність кожної структурної одиниці підприємства та конкретних посадових осіб за здійснення процесу планування; кадрового забезпечення – вибір кваліфікаційних співробітників, від діяльності яких і буде залежати сам процес здійснення планування на підприємстві; забезпечення узгодженості – виявлення ризиків коротко – і довгострокової основної діяльності, пошук нових напрямів діяльності підприємства та планування взаємодії з постачальниками. Запропонована система планування відрізняється від існуючих уведенням до її складу підсистеми забезпечення узгодженості, що дає можливість здійснювати процес планування з урахуванням ризиків коротко – і довгострокової основної діяльності та більш ефективно планувати матеріальні витрати завдяки обґрунтованому вибору постачальників.

ВИСНОВКИ

У дисертації вирішено актуальне науково-практичне завдання щодо подальшого розвитку теоретико-методичного забезпечення планування витрат основного виду діяльності промислового підприємства. Основні висновки проведеного в роботі дослідження полягають у такому.

1. З урахуванням кризових явищ в економіці України та значного рівня ризиків діяльності підприємства запропоновано витрати підприємства розглядати в контексті відображення вартості залучених чинників виробництва та конкретних ресурсів для здійснення основного виду діяльності, що дає змогу підприємствам аналізувати альтернативні можливості їх використання для вирішення короткострокових цілей розвитку підприємства; «планування» уточнено з позицій його спрямування на безперервний пошук і вибір найбільш ефективних напрямів діяльності з усіх можливих альтернатив, що дозволить підприємству реалізовувати свої короткострокові цілі, які сприятимуть оптимізації витрат основного виду діяльності.

2. Узагальнення існуючих функцій планування дало змогу уточнити їх зміст і склад з урахуванням несприятливих та ризикових умов зовнішнього й внутрішнього середовища вітчизняних підприємств. Так, прогностична функція дає змогу передбачати шляхи розвитку підприємства, здійснювати постійний контроль за плануванням діяльності підприємства та показниками, які визначають рівень його конкурентної позиції на ринку; оптимізаційна функція забезпечує вибір

допустимого і найкращого варіанта розвитку підприємства в конкретному соціально-економічному середовищі; мотиваційна ініціює ефективне використання трудового потенціалу підприємства; онтологічна виражає основне призначення планування – прогнозування майбутнього; ідеологічна – полягає в оцінці ідей щодо шляхів подальшого розвитку та у формуванні образу оптимального плану діяльності; інформативна функція забезпечує формування даних про явища в майбутньому з метою побудови інтегрованої системи планування діяльності підприємств та є основою для прийняття управлінських рішень.

3. Основними факторами, які сприяли поглибленню негативних тенденцій у розвитку підприємств машинобудівної галузі, стали: скорочення платоспроможного попиту споживачів; інвестиційна криза; нераціональна система оподаткування, відсутність зваженої промислової політики держави; зростання конкуренції з боку іноземних виробників; низький рівень організації зовнішніх господарських зв'язків; розрив між розвитком науки, техніки і впровадженням їхніх досягнень у виробництво; недостатній рівень функціонування системи планування, у тому числі витрат.

Запропонований методичний підхід до оцінки витрат основного виду діяльності на основі побудованих моделей лінійної апроксимації дає можливість підвищити ефективність процесу планування.

4. Розроблений методичний підхід до визначення коротко – і довгострокових ризиків основної діяльності підприємства дозволив виявити найбільш значущі ризики з точки зору планування витрат, зокрема: несвоєчасне постачання матеріалів і комплектуючих виробів; відсутність належної системи планування; відсутність обґрунтування оптимального рівня витрат (серед короткострокових ризиків), залежність від постачальників і відсутність альтернативного їх вибору; низька якість сировини, що постачається; зростання цін на сировину, матеріали, комплектуючі вироби (серед довгострокових ризиків).

Методичне забезпечення планування витрат основної діяльності підприємства, яке передбачає врахування коротко – і довгострокових ризиків через визначення їхніх узагальнюючих показників та побудову матриці їх співвідношення дозволяє для кожного типу комбінації ризиків визначити найбільш доцільний спосіб планування.

5. Розроблені методичні положення щодо планування матеріальних витрат підприємства передбачають оцінювання таких характеристик постачальників, як якість матеріалів, що постачаються, їх ціна; швидкість та обсяг постачання; надійність постачальника; форма оплати, та дозволяють здійснювати планування взаємодії й обирати таких постачальників, які забезпечать підприємству зниження матеріальних витрат при збереженні якості продукції, що постачається.

6. Завдяки удосконаленій системі планування, що крім підсистем методичного, інформаційно-технічного, організаційного та кадрового забезпечення, включає підсистему забезпечення узгодженості, здійснюється виявлення ризиків коротко – і довгострокової основної діяльності й враховується їх вплив у процесі планування, а також реалізується планування матеріальних витрат через вибір постачальників, які відповідають встановленим критеріям.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Статті у наукових фахових виданнях України

1. Коршунов Є. А. Планування витрат підприємства за рахунок використання концепції управління конкурентоспроможними витратами / Є. А. Коршунов // Економічний аналіз : зб. наук. праць. – Тернопіль : ТНЕУ, 2009. – Вип. № 4. – С. 245–248.
2. Коршунов Є. А. Логістичний підхід до управління витратами підприємства / Є. А. Коршунов // Бізнес Інформ. – 2009. – Вип. № 11 (2). – С. 39–40.
3. Кривобок В. Ю. Сучасний стан та перспективи розвитку промислового виробництва України / В. Ю. Кривобок, Є. А. Коршунов // Вісник економіки транспорту і промисловості. – 2011. – Вип. № 33. – С. 99–102.
4. Коршунов Є. А. Визначення категорії «планування» / Є. А. Коршунов // Вісник економіки транспорту і промисловості. – 2011. – Вип. № 34. – С. 300–304.
5. Кривобок В. Ю. Визначення категорії «витрати» / В. Ю. Кривобок, Є. А. Коршунов // Бізнес Інформ. – 2011. – Вип. № 9. – С. 11–13.
6. Коршунов Є. А. Формування системи планування на промислових підприємствах / Є. А. Коршунов // Вісник економіки транспорту і промисловості. – 2011. – Вип. № 36. – С. 158–162.

Статті у наукових періодичних виданнях інших держав та у виданнях України, які включені до міжнародних наукометричних баз:

7. Українська Л. О. Розробка методики планування постачальників промислового підприємства / Л. О. Українська, Є. А. Коршунов // Проблеми економіки. – 2013. – Вип. № 2. – С. 145–153.

Публікації за матеріалами конференцій

8. Коршунов Е. А. Проблемы учёта материалов на украинских предприятиях / Е. А. Коршунов // Актуальні проблеми обліку, аналізу і фінансового контролю в Україні : тези доп. учасників Всеукр. наук.-практ. конф. молодих вчених, аспірантів та студентів (Харків, 10–11 лютого 2009 р.) // Управління розвитком : зб. наук. робіт. – Х. : ХНЕУ, 2009. - № 1. – С. 74–75.
9. Коршунов Є. А. Планування витрат суб'єктів господарювання на підставі змінних витрат / Є. А. Коршунов // Міжнар. наук.-практ. конф. «Проблеми та шляхи вдосконалення економічного механізму підприємницької діяльності» (Харків, 24–25 квітня 2009 р.) // Управління розвитком : зб. наук. робіт. – Х. : ХНЕУ, 2009. – № 8. – С. 29–30.
10. Коршунов Є. А. Практичне використання концепції альтернативних витрат / Є. А. Коршунов // Економічний і соціальний розвиток України в ХХІ столітті: національна ідентичність та тенденції глобалізації : тези доп. учасників Міжнар. наук.-практ. конф. вчених, аспірантів та студентів (Тернопіль, 25–26 лютого 2010 р.). – Т. : ТНЕУ, 2010. – С. 196–198.

11. Коршунов Є. А. Концепція оптимізації витрат підприємства / Є. А. Коршунов // Міжнар. наук.-практ. конф. молодих вчених, аспірантів та студентів «Актуальні проблеми науки та освіти молоді: теорія, практика, сучасні рішення – 2010» (Харків, 11–12 березня 2010 р.). – Х. : ХНЕУ, 2010. – С. 55–56.

12. Коршунов Є. А. Система функцій планування та їх вплив на планування витрат промислових підприємств / Є. А. Коршунов // Реформування економіки України: стан та перспективи : тези доп. учасників Міжнар. наук.-практ. конф. вчених та аспірантів (Київ, 25–26 листопада 2010 р.). – К. : МІБО КНЕУ, 2010. – С. 125–127.

13. Коршунов Є. А. Ризик–підхід до планування витрат від операційної діяльності промислових підприємств / Є. А. Коршунов // Всеукр. наук.-практ. конф. «Проблеми і перспективи економічного розвитку підприємства» (Харків, 8–10 грудня 2010 р.) // Управління розвитком : зб. наук. робіт. – Х. : ХНЕУ, 2010. – № 20. – С. 140–142.

14. Коршунов Є. А. Оптимізація діяльності промисловості Харківського регіону на підставі концепції транзакційних витрат / Є. А. Коршунов // Всеукр. наук.-практ. конф. «Розвиток економіки України в умовах глобалізації» (Харків, 18 березня 2011 р.) // Управління розвитком : зб. наук. робіт. – Х. : ХНЕУ, 2011. – № 4. – С. 47–49.

15. Коршунов Є. А. Значення транзакційних витрат для промислових підприємств в кризових умовах функціонування / Є. А. Коршунов // Економіка і маркетинг в умовах всесвітньої інтеграції: проблеми, досвід, передова думка : тези доп. Всеукр. наук.-практ. конф. вчених та аспірантів (Донецьк, 24–26 березня 2011 р.). – Д. : ДонНТУ, 2011. – С. 11–12.

16. Коршунов Є. А. Контроль витрат основного виду діяльності промислового підприємства / Є. А. Коршунов // Всеукр. наук.-практ. конф. «Актуальні проблеми фінансового контролю: теорія, практика, сучасні рішення» (Харків, 29 березня 2012 р.) // Управління розвитком : зб. наук. робіт. – Х. : ХНЕУ, 2012. – № 7. – С. 89–90.

АНОТАЦІЯ

Коршунов Є. А. Планування витрат основного виду діяльності промислового підприємства. – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності). – Харківський національний економічний університет, Харків, 2013.

Дисертацію присвячено розвитку теоретико-методичних положень та науково-практичних рекомендацій щодо планування витрат основного виду діяльності промислових підприємств. Розкрито об'єктивний характер зміни змісту та сутності категорій «витрати», «планування» у зв'язку з ускладненням предметної області й умов їх визначення. Узагальнено існуючі функції планування з урахуванням кризових явищ, в яких здійснюють свою діяльність промислові підприємства України. Здійснено комплексну характеристику розвитку промисловості України, оцінено динаміку та рівень витрат основного виду діяльності, визначено основне

коло проблем вітчизняних промислових підприємств в умовах світової економічної кризи. Розроблено методичний підхід до визначення коротко – і довгострокових ризиків основної діяльності та рекомендації щодо їх урахування в процесі планування витрат. Обґрунтовано методичні положення для планування матеріальних витрат підприємства. Удосконалено процедуру формування системи планування на підприємстві.

Ключові слова: планування, витрати, основна діяльність, виробництво, короткострокові ризики, довгострокові ризики.

АННОТАЦІЯ

Коршунов Е. А. Планирование расходов основного вида деятельности промышленного предприятия. – На правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук по специальности 08.00.04 – экономика и управление предприятиями (по видам экономической деятельности). – Харьковский национальный экономический университет, Харьков, 2013.

Диссертация посвящена развитию теоретико-методических положений и научно–практических рекомендаций по планированию расходов основного вида деятельности промышленных предприятий.

Раскрыт объективный характер изменения содержания и сущности понятий «расходы», «планирование» с учётом кризисных явлений, в которых осуществляют свою деятельность промышленные предприятия Украины.

В диссертации были проанализированы взгляды учёных на определение понятия «расходы» и уточнено его содержание с позиции отображения стоимости привлечённых средств производства и конкретных ресурсов для осуществления основного вида деятельности, что даёт возможность предприятиям анализировать альтернативные возможности их использования, для решения краткосрочных целей своего развития. Стратегическое развитие предприятия невозможно без реализации краткосрочных целей своего функционирования, т. е. планирование должно обеспечивать результат уже сегодня, а не в ближайшей перспективе. С учётом этого предложено рассматривать планирование как системную управленческую деятельность руководства предприятия, что должно позволить предприятию реализовывать свои краткосрочные цели, а соответственно оптимизировать расходы основного вида деятельности и максимизировать выручку от реализации продукции.

Систематизированы существующие функции планирования с учётом кризисных явлений, в которых осуществляют свою деятельность промышленные предприятия Украины. Обобщение существующих функций планирования дало возможность уточнить их содержание и состав с учётом неблагоприятных и рискованных условий внешней и внутренней среды. Так, прогностическая функция даёт возможность предусматривать пути развития предприятия, осуществлять постоянный контроль за планированием деятельности предприятия и показателями, которые определяют уровень его конкурентной позиции на рынке; оптимизационная обеспечивает выбор допустимого и наилучшего варианта развития предприятия в

конкретном социально-экономическом окружении; мотивационная инициирует эффективное использование трудового потенциала предприятия; онтологическая отображает основное предназначение планирования – прогнозирование будущего; идеологическая заключается в оценке идей относительно путей дальнейшего развития и в формировании образа оптимального плана деятельности; информационная функция обеспечивает формирование данных о явлениях в будущем с целью построения интегрированной системы планирования деятельности предприятий и является основой для принятия управленческих решений.

Осуществлена комплексная характеристика развития промышленности Украины, оценена динамика и уровень расходов основного вида деятельности, определен основной круг проблем промышленных предприятий машиностроительной отрасли в условиях мирового экономического кризиса. Основными факторами, которые способствовали углублению негативных тенденций в развитии предприятий машиностроительной отрасли, стали следующие: сокращение платёжеспособного спроса потребителей; инвестиционный кризис; нерациональная система налогообложения; отсутствие взвешенной промышленной политики государства; рост конкуренции со стороны западноевропейских производителей; низкий уровень организации внешних хозяйственных связей; разрыв между развитием науки, техники и внедрением их достижений в производство; недостаточный уровень функционирования системы планирования, в том числе расходов. Предложенный методический подход к оценке расходов основного вида деятельности на основе построенных моделей даёт возможность повысить эффективность процесса планирования.

Разработан методический подход к определению кратко – и долгосрочных рисков основной деятельности предприятия, методическое обеспечение для их учёта в процессе планирования расходов. Это дало возможность выявить наиболее значимые риски с точки зрения планирования расходов, которыми являются: несвоевременная поставка материалов и комплектующих; отсутствие надлежащей системы планирования; отсутствие выбора расходов (среди краткосрочных рисков), зависимость от поставщиков и отсутствие альтернативного их выбора; низкое качество сырья, которое поставляется; рост цен на сырье, материалы, комплектующие (среди долгосрочных рисков). Методическое обеспечение планирования расходов основной деятельности предприятия предполагает учет кратко – и долгосрочных рисков путем определения их обобщающих показателей и построение матрицы их соотношения, что позволяет для каждого типа комбинации рисков определить наиболее целесообразный способ планирования.

Обоснованы методические положения по планированию материальных расходов предприятия. Данные положения предусматривают оценку таких характеристик поставщиков, как качество материалов, которые поставляются, их цена, скорость и объем поставок, надежность поставщика, форма оплаты, позволяют осуществлять планирование взаимодействия и выбирать таких поставщиков, которые обеспечат предприятию снижение материальных расходов при сохранении качества материалов, которые поставляются.

Усовершенствована процедура формирования системы планирования на предприятии. Благодаря ей кроме подсистем методического, информационно-

технического, организационного и кадрового обеспечения, она включает подсистему обеспечения согласованности – выявление рисков кратко – и долгосрочной основной деятельности, учёт их влияния в процессе планирования, а также планирование материальных расходов посредством выбора поставщиков, отвечающих определенным критериям.

Ключевые слова; планирование, расходы, основная деятельность, производство, краткосрочные риски, долгосрочные риски.

ANNOTATION

Korshunov Y. A. Planning costs the main activity of industrial enterprises - Manuscript.

The thesis for the scientific degree of a candidate of science in economics in speciality 08.00.04. – economics and enterprise management (according to types of economic activity). Kharkiv national university of economics, Kharkiv, 2013.

The thesis is devoted to the development of theoretical, methodological and scientific principles of main activity costs planning of industrial enterprises.

It was demonstrated the objective changes in the content and nature of the categories of «cost», «planning» due to the complexity of the subject area and the conditions of their determination. It was conducted the overview of existing and proposed functions of planning, their quantitative and qualitative determination based on the crisis, which operate industrial enterprises in Ukraine. It was determined the features of production costs planning in industry. The complex of response of Ukraine industry and the estimation of the dynamics and level of expenses principal activity determined by the range of issues industrial engineering industry in the global economic crisis were conducted. It was provided the methodical approaches to short-term and long-term risks estimation and recommendations of main activities planning costs. Methodical provision for planning material costs. It was improved the procedure of the formation of the planning system in the enterprise.

Key words: planning, costs, main activity, production, short-term risks, long-term risks.

КОРШУНОВ ЄВГЕН АНАТОЛІЙОВИЧ

**ПЛАНУВАННЯ ВИТРАТ ОСНОВНОГО ВИДУ ДІЯЛЬНОСТІ
ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА**

Спеціальність 08.00.04 – економіка та управління підприємствами
(за видами економічної діяльності)

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Підписано до друку 29.10.2013 р. Формат 60x90/16.
Обсяг 0,9 ум.-друк. арк. Папір офсетний. Друк різнограф.
Наклад 100 прим. Зам. № 181

Надруковано у центрі оперативної поліграфії ТОВ «Рейтинг».
Свідоцтво про держ. реєстрацію ю.о. А00№ 507350.
61003, м. Харків, пров. Соляниківський, 4.
Тел. (057) 771-00-92, 771-00-96, (057) 700-53-51, 714-34-26